

Scénář k rozhlasové reportáži

příběhu paní Liškové

Zpracovali: Ampapa David, Krebsová Monika, Lišková Barbora, Smazalová Pavlína, Vaculová Kateřina ze ZŠ E.Rošického 2, Jihlava, pod vedením paní učitelky Jiřiny Nápravníkové

Dne 23. března jsme se setkali s paní Jitkou Liškovou, rozenou Schonbachovou. Narodila se 12. července 1940 v Černovicích u Tábora, kde také prožila své dětství.

„ Otec byl zahradník a maminka tenkrát už dělala zahradnický kurz v Pacově, protože předtím byla malířkou písma a sekala do kamene. Když si vzala zahradníka, tak musela dělat zahradničinu.“

Narodila se v době války, ale podobně jako ostatní děti válku nevnímala tak jako dospělí. V květnu 1945 projížděly Černovicemi sovětské tanky.

„ A sestra, já měla o devět let starší sestru, mě vzala na náměstí, tam jezdili Rusové a ona jim podala krabičku zápalek a oni nás svezli na voze. Sestra mě posadila do hrnce, já jsem seděla celou dobu. Měla jsem modrý tepláčky, tak jsem si vždycky šáhla na obličej, a když mě viděla mamka, tak se úplně zhrozila. A říkala: Ty mi dávaš, teda!“

Po základní škole chtěla pokračovat na zahradnickém učilišti. Podle slov pana ředitele to ale nebylo možné, protože tatínek byl soukromník. Rodiče Jitky měli malé soukromé zahradnictví na vlastní zahradě a z vypěstovaných květin prováděli vazbu. V padesátých letech ale došlo k likvidaci malých soukromníků. Ani zahradnictví Jitčiných rodičů nebylo ušetřeno a přešlo pod Místní hospodářství.

A toto měl být důvod, aby se nemohla hlásit na obor, ke kterému měla velice blízko.

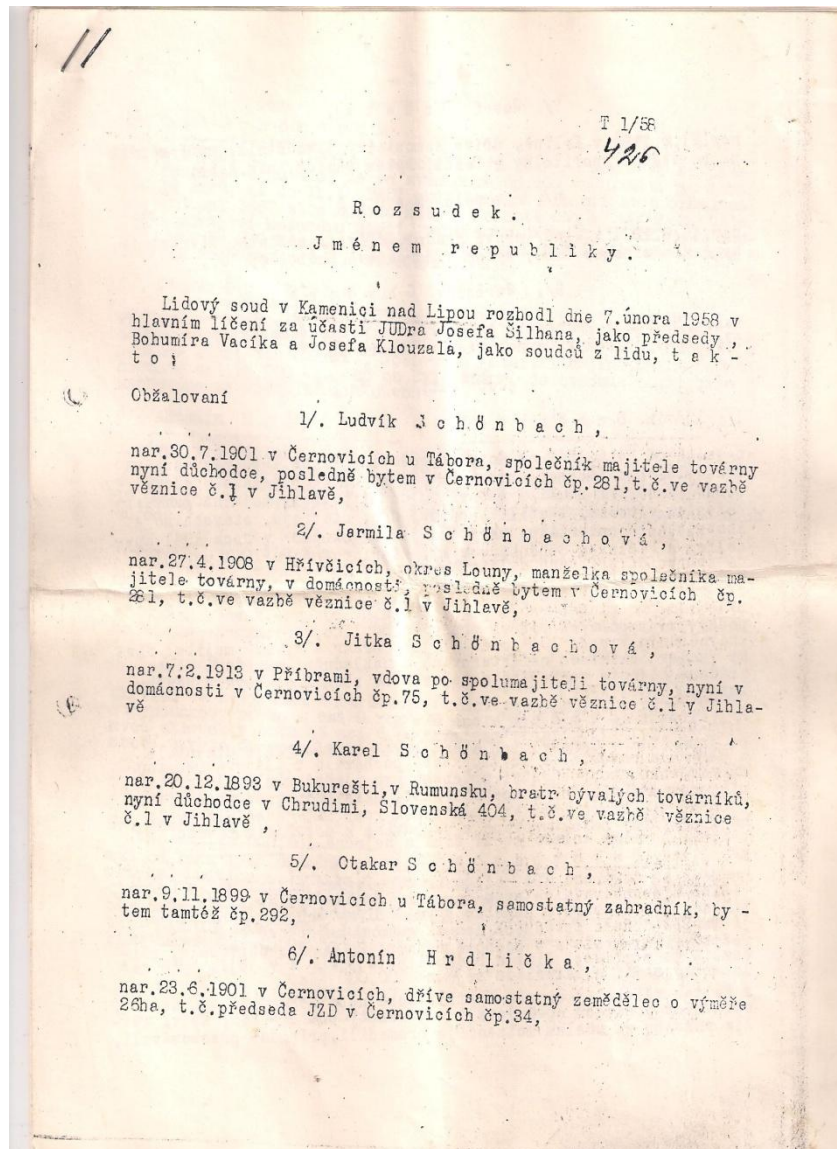
Naštěstí maminka v rozhlase zaslechla výzvu o možnosti studia na zahradnickém učilišti v Kouřimi. Zjistila, že podmínkou pro přijetí je úspěšné zvládnutí přijímací zkoušky, ne kádrový profil rodičů.

V 16 letech Jitka úspěšně vykonala závěrečné zkoušky a školu dokončila. Nastoupila na praxi do Batelova. O rok později začala studovat na mistrovské zahradní škole v Krči.

„ 1. září jsem nastupovala a 6. října mi zavřeli skoro celou rodinu. Byl to pro mě, nás, hrozný šok, protože tetu jsem šla ještě vyprovodit a když jsem přišla zpátky, tak už u nás seděli esenbáci a už nás nepustili ani spát. Seděli jsme v kuchyni. Tam jsme museli sedět do rána, dělali nám prohlídku. “

Života Jitky se tak dotklo příbuzenství s majiteli černovické továrny na výrobu koženého zboží. Majitelé byli její strýčkové, kteří továrnu zdědili po svém otci. V roce 1948 komunisté továrnu znárodnili a majitelé utekli do Ameriky. Před svým útekem schovali nějaké kůže, látky a stavební materiál mimojiné i u svého bratra Oty, což byl Jitčin otec.

Projevila se krutá realita politických procesů. Rodina Jitky byla zavřena za příbuzenství s majiteli firmy Schonbach.

„No a přišel proces s nimi, protože to bylo, jakože rozkrádání majetku a prostě špatný postoj k lidově demokratickému zřízení.“

Nyní, devět let po znárodnění, devět let po emigraci majitelů továrny přišla obvinění celé rodiny. Potrestání měli být všichni. Ani Jitka nebyla výjimkou. Jednou z podmínek soudu totiž bylo, aby přestala studovat. Tak dlouho na vytoužená studia čekala a nyní ... Byla z toho nešťastná. Naštěstí i v této době byli slušní lidé. Díky úžasné paní ředitelce, která se za Jitku zaručila slibem, že se bude dobře učit, mohla na škole zůstat.

Soud s Jitčinou rodinou začal na podzim roku 1957. V prvním kole byli všichni nejprve odsouzeni k nižším trestům, ale poté jim tresty zvýšili. Jitčin otec dostal 6 měsíců nepodmíněně.

„Když taťka nastupoval do toho kriminálu, tak se šel se mnou rozloučit na nádraží a plakal. A pak jsme slyšeli – Jé, starej Schonbach plakal. Prostě se tomu vysmívali.“

Ačkoli se zavíralo v této době i pouze kvůli jménu, tak Jitčina maminka, Františka Schonbachová, zavřená nebyla. Bylo to ale i proto, že byla opravdu těžce nemocná. Tahle doba ji dokázala dotlačit k tomu, aby se úplně nervově zhroutila. Nemohla to pochopit stejně, jako to nikdy nepochopila Jitka.

10. dubna 1958 odešel Jitčin otec do Jihlavské věznice. Ona zůstala sama s milovanou maminkou, která byla těžce nemocná. Pokračovala ve studiu. I přes velkou vzdálenost jezdila domů každý týden, aby se mohla o maminku postarat. Obě žily ze 140 korun důchodu. Maminka, pokud jí to zdravotní stav dovolil, pracovala dál v zahradnictví .

Po velmi těžkém půlroce se vrátil otec a Jitka dokončila školu. Jako čerstvý absolvent hledala práci v zahradnictví ve Slapech.

„ Přišla jsem tam a tam mi řekli vedoucí, že mají napsáno, že prostě žádného absolventa nemají. A já říkám: "víte co, já mám tak špatný posudek, že prý nemůžu krmit ani krávy." A on říká: "Víte co, já vám dám do týdne vědět a tři měsíce na manuální práci normální a pak uvidíme." Skončila jsem tam na 9 a půl roku."

Práce byla pro Jitku jediné místo, kde zapoměla na svá trápení. Nikomu se nesvěřovala, žila převážně prací. Se svými spolupracovníky získala medaile za pěstování česneku, řepy, zelí a cibule. Pro ocenění si měli jet do Německa – do Erfurtu. Pro Jitku to měla být první cesta do zahraničí. Večer před odjezdem ale přišel strážník. „Tak Jitka, zase to vybal. Nikam nejedeš.“ Tehdy to velmi oplakala.

„ Tak to bylo... Člověku zbyl takový pocit roztrpčení, hrozného roztrpčení, ale snad to dalo pro život taky hodně. Naučila jste se tak nějak vážit lidu, který opravdu dovedl bezelstně něco pro vás udělat.“

Během této doby Jitka navíc dálkově vystudovala technickou školu, maturovala v Táboře. Tatínek se stal po návratu z vězení velice uzavřený, odmítal chodit mezi lidmi. Oba rodiče velice špatně nesli fakt, že se k nim hodně lidí otočilo zády.

„Taky jsem jednou byla tancovat. A přišel pro mě kluk a máma pro něj přišla. A řekla: „Přece nebudeš tančit s kriminálníkovou dcerou!“

To, že byl ve vězení pouze díky příbuzenství s majiteli továrny ale nebyl podle tehdejšího režimu dostatečný trest.

„ Náš táta... zbylo hrozný roztrpčení, celý život poctivě pracoval, nic z toho všeho neměl a nakonec mu stačilo jedině to, že se jmenoval Schonbach, aby ho zavřeli na půl roku.“

Již dost zlomeného člověka režim srazil ještě víc. Poté, co začal pracovat v místním Domově mládeže, byl obviněn z toho, že má špatný vliv na mravní vývoj děvčat a musel odejít. Jediné vhodné místo pro něj bude u zedníků, kde jako svačinář zůstal až do důchodu.

V roce 1967 se Jitka vdávala.

„ Vzala jsem si holiče a vůbec ne zahradníka. Táta chtěl hrozně zahradníka a já jsem si ve vlaku namluvila pana Lišku..... Náš táta se s tím nemohl smířit, že to nebyl zahradník.“

Rok 1968 nejdříve přinesl naději pro všechny, kteří byli v období padesátých let z politických důvodů nespravedlivě obviněni. Došlo k nebývalému probuzení občanské společnosti, která uvěřila vizi o „ socialismu s lidskou tváří“. 21. srpen 1968 tuto iluzi o možnosti reformy socialismu pohřbil.

„Najednou se to otočilo a všichni byli zase, zase se báli, aby se něco nestalo.“

Přestože část jejich rodiny byla za hranicemi, tak Jitka nikdy emigrovat nechtěla. Ani v tomto období, kdy lidé hromadně prchali, situace nevyužila. Byla stejně velký vlastenec a Čech jako její otec .

Tento rok byl pro Jitku velice smutný, nejdříve zemřela maminka, o čtyři a půl měsíce později tatínek. Jitčini strýci mezitím žili v Americe. Ani oni zde neměli jednoduchý život. Rudolf v roce 1955 zemřel na záchvat cukrovky, Václav začínal podnikat s koženým zbožím.

17. listopadu 1989 došlo k nenásilnému svržení komunismu, pro který se vžil pojem sametová revoluce. Po celé zemi spontánně vznikalo sdružení lidí odmítajících komunismus – Občanské fórum. Revoluci a následné změny spolu s ostatními vítala i Jitka. Stála u založení OF v Nové Cerekvi, s ním se účastnila manifestace v Kamenici. Celý její život byl ovlivněn komunistickým režimem a nesvobodou. Přišel okamžik, kdy se vše mělo změnit. Ale i nyní byla svědkem toho, že existují lidé, kteří neváhají „převléknout kabát“ a z přesvědčeného komunisty se jako mávnutím kouzelného proutku stal jeho odpůrce.

„Myslím si, že ty lidi, kteří tenkrát tolik křičeli po svobodě, tak pak sháněli zase nějaký dobrý joby, aby se uchytili.“

O charakteru lidí ji v této době přesvědčila i příhoda s kamarádkou .

„Kamarádili jsme spolu celou dobu školy. Když potom naše zavřeli, tak ona za mnou přišla a řekla: „ Už se se mnou nikdy nebav a nikdy se ke mně nehlaš. Protože já s tebou kamarádit nebudu.“

A na srazu bývalých spolužáků za paní Liškovou přišla se slovy :

„Jé, já už jsem tě neviděla, já na tebe pořád vzpomínám!“

V roce 1990 se mnoho zabavených objektů vrátilo zpět svým majitelům. Ovšem když Václav Schonbach podal žádost o vrácení své továrny, nedostalo se mu kladné odpovědi. Neměl totiž trvalý pobyt v České republice.

Dnes tam pořád továrna je. Pořád se tam vyrábí kožené zboží. Dokonce jeden z Jitčinyých sousedů je spolumajitelem téhle firmy, která byla přejmenována na firmu ZAKE.

Jméno Schonbachová znemožňovalo Jitce cestování. Nikdy nemohla vyjet do zahraničí. Tento svůj sen až po roce 1989.

si splnila

Během života každému dojde, co vlastně bylo to důležité. Stejně je tomu i u paní Liškové, která se nám svoje životní krédo, ponaučení pro další generace, rozhodla sdělit.

„Aby si vážili dobrých lidí a na špatný se vykašlali. Ale víš, četla jsem kdysi takovou básničku: „Kdo byl dobrý, byl dobrý vždycky. Kdo byl přeběhlík, přeběhlíkem zůstal.“

„ A v tom je hodně pravdy.“

Také se vždy řídila slovy tatínka.

„Dělej vždycky tak, aby ses mohla podívat klidně každému do očí a i kdyby si myla záchod, mej ho tak, abys mohla říct – tu práci jsem dělala já. Tak tím jsem se držela celý život.“

Paní Lišková nám převyprávěla kus svého života. Prožila celou komunistickou éru. Dnes je jí oporou její rodina – dva synové a tři vnoučata. Bohužel její manžel, vášnivý hudebník, loni v říjnu zemřel. Důležité ale je, že přes všechno, co Jitka zažila, se nevzdává.

